Халқ сўзи

Ўзбекистон – келажаги буюк давлат

2022 ЙИЛ — ИНСОН ҚАДРИНИ УЛУҒЛАШ ВА ФАОЛ МАҲАЛЛА ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган • WWW.XS.UZ • E-mail: info@xs.uz • 2022 йил 12 июль, № 147 (8209) Сешанба

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

ИСЛОҲОТЛАРНИНГ ҲУДУДЛАРДАГИ НАТИЖАДОРЛИГИ ТАҲЛИЛ ҚИЛИНДИ

Президент Шавкат Мирзиёев 11 июль куни ижтимоий-иқтисодий ислоҳотларнинг ҳудудлардаги натижадорлиги таҳлили бўйича йиғилиш ўтказди.

Мамлакатимизда ислоҳотлар кириб бормаган соҳанинг ўзи йўқ. Хусусан, охирги 3 йилда барча ҳудудлар, соҳа ва тармоқларни ривожлантиришга доир 400 дан ортиқ Фармон ва қарорлар қабул қилинди.

Давлатимиз раҳбари ҳар доим "ўзгаришларни одамлар ўз ҳаётида сезсин", дея талаб қўяди. Шунга мувофиқ, ислоҳотларнинг аҳоли ҳаётига таъсири ўрганиб борилмоқда.

Шундай комплекс ўрганишлардан бири яқинда Самарқанд вилояти мисолида ўтказилди. Сўровда қатнашганларнинг кўпчилиги ҳоким ёрдамчиларининг фаоллигини, таълим, соғлиқни сақлаш, интернет, жамоат транспорти соҳаларидаги силжишларни юқори баҳолаган.

Шу билан бирга, жойлардаги муаммоларни, ўзгариш сезилмаётган соҳаларни ҳам очиқ айтган. Жумладан, жойларда ер ва сувдан самарали фойдаланиш, электр, газ ва ичимлик суви етказиб бериш, ер ажратиш каби масалаларда камчиликлар мавжуд. Масалан, Самарқанддаги Халқ қабулхоналарига аҳоли ва корхоналарни электр энергияси, суюлтирилган газ ва кўмир билан таъминлашга оид 15 мингдан зиёд мурожаатлар келиб тушган.

Йиғилишда туман ва шаҳарларда ислоҳотларнинг самарадорлиги, аҳоли ва тадбиркорлар кўтарган долзарб масалалар атрофлича таҳлил қилиниб, таклифлар билдирилди.

Хусусан, маъмурий ислоҳотларни давом эттириб, давлат ходимлари сонини оптималлаштириш, маҳаллий бюджетларни тўғри йўналтириш зарурлиги айтилди. Қишлоқ хўжалигида ерга узоқ муддатли кафолат бериш, давлат аралашувини камайтириш, молия хизматларини яхшилаш талаб этилмоқда. Энергия ресурслари таъминоти, кадастр, йўл, коммунал хизматлар тизимлари ҳам такомиллаштирилмоқда.

Президентимиз барча ислоҳотларни пастдаги бўғинларга боғлаб, уларни, авваламбор, аҳоли фаровонлигини оширишга қаратиш лозимлигини алоҳида таъкидлади.

Самарқанд вилоятидаги ҳолат бошқа ҳудудларда ҳам борлиги қайд этилиб, ҳукуматга муаммоларни жойига чиққан ҳолда ўрганиб бориш ва вақтида чора кўриш бўйича кўрсатмалар берилди.

ЎзА.

ЎЗБЕКИСТОНДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ЎЗГАРИШЛАР БАРҚАРОР ВА ОРТГА ҚАЙТМАС МАЗМУНГА ЭГА

ХОРИЖИЙ ДАВЛАТЛАРНИНГ ЭКСПЕРТ, ЖАМОАТЧИЛИК, ИШБИЛАРМОН ДОИРАЛАРИ ВАКИЛЛАРИ 1-2 ИЮЛЬ КУНЛАРИ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА СОДИР БЎЛГАН ВОҚЕАЛАРГА ЎЗ МУНОСАБАТИНИ БАЁН ЭТАР ЭКАН, МАМЛАКАТИМИЗ РАҲБАРИЯТИ ТОМОНИДАН ҚОНУНЧИЛИК ВА ҲУҚУҚ-ТАРТИБОТНИ ТАЪМИНЛАШ БОРАСИДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ЧОРА-ТАДБИРЛАРНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШИНИ БИЛДИРМОҚДА.

Дунё нигоҳи

Жанубий Кавказни ўрганиш маркази раҳбари, сиёсатшунос Фарҳод Мамедов (Озарбайжон) Ўзбекистон Марказий

Осиёда минтақанинг барча мамлакатлари билан чегарадош ягона давлат эканига эътибор қаратиб, республика барқарорлигини издан чиқаришга уриниш бутун минтақага таъсир ўтказиши мумкин бўлганини таъкидлаган. Бундан манфаатдор бўлган кучлар ўзига хос тарих ва улкан ҳудудга эга, мамлакатнинг энг кам аҳолиси яшайдиган Қорақалпоғистонни танлаган. Ҳудудда Орол денгизи қуриши туфайли юзага келган турли муаммолар, хусусан, ишсизлик билан боғлиқ объектив қийинчиликлар мавжуд.

"Шу билан бирга, сўнгги беш йил давомида ҳудуд маҳаллий бюджетига бир миллиард долларга яқин маблағ йўналтирилди, — дейди эксперт. — Ишсизлик муаммосини ҳал этиш мақсадида корхоналар, қишлоқ хўжалиги кластерларини ташкил этиш рағбатлантирилмоқда, инфратузилма лойиҳалари амалга оширилмоқда. Орол денгизининг қуриб қолган қисмида миллионлаб туп дарахтлар экилмоқда. Оролбўйи ўсимлик ва ҳайвонот дунёси, экотизимини тиклаш, барқарор ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш бўйича беш йиллик миллий дастур ишлаб чиқилмоқда.

Ҳудуд собиқ совет давридан бери мавжуд бўлган муаммолар исканжасидан чиқмоқда. Айнан бундай саъй-ҳаракатлар натижалари Ўзбекистон етакчисига ташқаридан уюштирилган муаммони тезкор ва таг-туги билан ҳал этиш имконини берди. Мамлакат раҳбарияти ҳар қандай таҳдидга муносиб жавоб бериш учун сиёсий ирода, ресурслар ва энг муҳими, қонуний асосларга эга эканини намойиш этди".

Қозон федерал университети кафедра мудири, Марказий Осиё тадқиқотлари институти илмий дастурлар директори, сиёсий фанлар доктори, профессор Андрей Большаковнинг (Россия) таъкидлашича, Президент Шавкат Мирзиёевнинг Нукусга шахсий ташрифлари Қорақалпоғистондаги вазиятни тезкорлик билан барқарорлаштиришга имкон берди. Ўзбекистон раҳбари Конституциявий қонун лойиҳасидан Қорақалпоғистонга оид моддаларни олиб ташлаш фикрини илгари сурди ва парламент бу таклифларни қўллаб-қувватлади.

"Ўзбекистонда иқтисодиётнинг барча соҳаси изчил ислоҳ қилиб келинмоқда, — деди эксперт. — Қорақалпоғистон Республикаси шу маънода жуда мураккаб ҳудуд ҳисобланади. Орол денгизининг

қуриши оқибатида юзага келган экологик муаммолар туфайли маҳаллий аҳолининг қишлоқ хўжалиги билан шуғулланиш имкониятлари чегараланган. Сўнгги йилларда Ўзбекистон раҳбарияти мазкур вазиятни ўнглаш учун тизимли тарзда ҳаракат қилмоқда. Қорақалпоғистонда Устюрт газ-кимё мажмуаси, цемент заводлари, "Нукус-полимер" МЧЖ, телевизор, чангюткичлар ишлаб чиқарувчи корхоналар, металл-конструкция заводи, тикувчилик фабрикалари каби қатор йирик мажмуалар фаолият юритмоқда. Уларнинг барчаси ички ва хорижий сармоялар жалб қилиш орқали янада ривожланмоқда.

➡ 2

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН, ЯНГИ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОННИ БИРГАЛИКДА БАРПО ЭТАМИЗ!

Бир гуруҳ фитначилар юртимизда тинчликни издан чиқариш, ўзбек ва қорақалпоқ халқларининг асрлар давомида шаклланган дўстлигига рахна солиш мақсадида Қорақалпоғистон Республикасининг Нукус шаҳрида ноқонуний намойиш ташкил этишди. "Бузоқнинг югургани сомонхонагача" деганларидек, қора ниятли кимсалар ўзларининг қабиҳ мақсадларига ҳеч қачон ета олмасги муқаррар эди. Зеро, ўзбек ва қорақалпоқ халқларининг тарихий қардошлиги ва биродарлиги қадимда бошланиб, минг турли чиғириқ ва синовлардан ўтган. Бундай мустаҳкам дўстликни шу кунга қадар ҳеч қачон ва ҳеч қандай куч издан чиқара олмаган.

Акс садо

Тинчлик шундай бир неъматки, у бор жойда ривожланиш, тараққиётга йўл очилади. Еган ошнонинг тотли бўлади. У бор экан ҳаловат бор. Аммо тинчликка раҳна солувчи, жамиятни издан чиқаришга уринувчи кучлар доим бўлиб келган. Айни кунларда Қорақалпоғистонда содир бўлган воқеалар бунга бир мисол. Юртимизда кечаётган сиёсий жараёндан фойдаланиб, баъзи бир ғаламис ниятли кучлар нотўғри, ёлғон ахборотлар билан тинч аҳолидан фойдаланишга ҳаракат қилганининг гувоҳи бўлдик.

Президентимиз Нукусга бориб, ҳамма масалага аниқ-тиниқ ечим айтди. Конституциявий ислоҳотлар фақатгина халқнинг хоҳиш-истагига қараб амалга оширилишини таъкидлади. Бўлди, бу мавзуда ортиқча гап-сўз, масалага ўрин йўқ. Мавзуга нуқта қўйилди. Адолатли ва тўғри қарор қабул қилинди. Буёғига биз бир мушт бўлсак, орамизга ҳеч ким нифоқ сололмайди. Ахир этни тирноқдан айириб бўлармиди?

Кейинги 5-6 йил ичида Қорақалпоғистонда юз берган ижобий ўзгаришлар жуда катта: кўп янги корхоналар, обод шаҳарлар, қишлоқлар, маҳаллалар бунёд бўлди, Орол денгизининг қуриб қолган қисми ўзлаштирилмоқда, янги Мўйноқ яратилди, Нукус шаҳри ободонлаштирилмоқда, қорақалпоқ тили, маданияти, санъати, таълим тизими, фани ривожига катта эътибор қаратилмоқда. Ҳозирда ҳам елкани-елкага қўйиб, 2022 — 2026 йилларда Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудларини комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш ва аҳоли турмуш даражасини янада яхшилаш назарда тутилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти ташаббуси билан янги Ўзбекистонда янги Қорақалпоғистонни бунёд этиш йўлидаги ислоҳотларни халқ билан бамаслаҳат ва биргаликда амалга ошириш муҳимдир.

Қаранг, охирги беш йилда ҳудуднинг маҳаллий бюджетига қарийб 11 триллион сўм маблағ йўналтирилибди. Қачон шунча маблағ берилган? Ҳеч қачон! Бу ерда ўнлаб саноат корхоналари ишга туширилди. Болалар боғчалари, мактаблар, олийгоҳлар, соғлиқни сақлаш, илм-фан, маданият ва спорт масканлари фойдаланишга топширилди.

➡ 2 - 3

Мулоқот

КОНСТИТУЦИЯВИЙ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИНИНГ МОҲИЯТИ ТУШУНТИРИЛДИ

Маълумки, "Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Конституциявий қонуни лойиҳасининг умумхалқ муҳокамаси жорий йилнинг 15 июлига қадар узайтирилди.

Айни кунларда жойларда Конституциявий қонун лойиҳаси муҳокамасига бағишланган тадбир, учрашувлар ва давра суҳбатлари бўлиб ўтмоқда.

Андижон вилоятининг Шаҳрихон туманида ўтказилган тадбирда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари О. Отахонова ва Ф. Ашматовлар иштирок этди.

Халқ вакиллари Конституцияга киритилаётган ўзгартиш ва қўшимчаларнинг мазмун-моҳияти юзасидан йиғилганларга тушунчалар бераркан, қонун лойиҳасининг 26[1]-моддасига киритилаётган янгиликлар ҳақида алоҳида тўхталди.

Қайд этилганидек, мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотлар марказида инсон қадрини улуғлашга қаратилган эзгу ғоя мужассам.

➡ 3

БОЗОР, НАРХ, ИНСОФ ВА БАРАКА...

Бугуннинг гапи

Бозор — бу жуда кўҳна тушунча. Азалдан ва ҳозир ҳам бозорда учта омил устуворлик қилган: нарх, инсоф ва барака. Қачонки нарх инсоф билан қўйилса, бозорда барака бўлади. Юсуф Хос Ҳожиб айтадики, "савдо-сотиқда кимки рост бўлса, феъли тўғри бўлса, зарур бўлганда унга мол топилмай қолмайди".

Халқимизнинг улуғ шоири ва мутафаккири Алишер Навоий маънавий комилликка интилмаган, инсонийлик моҳиятини чуқур англаб етмаган косиб-ҳунармандларни танқид қилиб, "бозорда савдогар косиб — тангрига хоин ва ваъдага козиб. Бирга арзирни юзга сотмоқдин аларга минг мубоҳот, мингга тегарни юзга олмоқдин йўқ зарра уёт. Ростлик била савдо аларга зиёнкорлиқ ва ваъдага вафо аларға бадкорлиқ", дейди.

Жаҳон адабиётининг буюк намояндаларидан бўлмиш бобокалонимиз куюниб қаламга олган ҳолат бугун ҳам бозорларимизда учраб турибди. Олибсотарлик ва чайқовчилик бозор мувозанатига таъсир этаётгани ёлғон эмас. Айниқса, дунёнинг айрим минтақаларида уруш ва можаролар туфайли рўй бераётган иқтисодий тақчилликлар, глобал иқтисодий инқироз таъсирида бозорларимизда нархлар эркинлашишидан фойдаланиб, товарлар устига 2-3 баравар нарх қўйиб сотадиганлар ҳам афсуски орамизда борлиги рост.

➡ 4

Дил сўзи

ҚАДРИ УЛУҒ, САВОБИ БИСЁР АЙЁМ

Қурбон ҳайити ўзининг таровати, фазилатлари билан халқимиз кўнглидан чуқур жой олган. Шу боис бу байрам асрлар синовидан безавол ўтиб, миллий қадриятларимиздан бирига айланиб кетган.

Президентимизнинг халқимизга Қурбон ҳайити табриги улуғ айёмнинг шукуҳини янада бойитди. Барча мўмин-мусулмонларга янада қувонч улашди.

Байрамнинг биринчи куни мамлакатимиздаги жоме масжидларда эрта тонгдан ҳайит намози ўқилди. Дуоларимизда Аллоҳ таолога мана шундай муборак кунларга етказгани учун шукроналар айтдик. Яратгандан юртимиздаги тинчлик-тотувлик, файзу баракани бардавом ва барқарор этишини сўрадик.

Дарҳақиқат, Президентимиз табригида таъкидланганидек, ислом дини, аввало, тинчлик, эзгулик ва инсонийлик динидир.

Муқаддас Қуръони каримнинг юздан ортиқ оятларида тинчликка чақирилган, хусусан, "Бақара" сурасида: **"Эй, имон келтирганлар! Ёппасига тинчлик ишига киришингиз!"** дея марҳамат қилинган.

Озод ва обод, тинч-тотув юртга байрамлар ярашади. Кўнгилда ҳаловат бўлмаса, инсонга ҳеч нарса татимайди. Шуни ҳисобга олиб, ҳайит намозлари ўқиладиган барча масжидларда зарур чора-тадбирлар кўрилди.

➡ 3

ЎЗБЕКИСТОНДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ЎЗГАРИШЛАР БАРҚАРОР ВА ОРТГА ҚАЙТМАС МАЗМУНГА ЭГА

◄1 Масалан, сўнгги 5 йилда Ўзбекистон ушбу ҳудудга 1 миллиард долларга яқин сармоя киритди. Мамлакатнинг барча вилоятларида бўлгани каби бу ерда ҳам мавжуд қийинчиликларга барҳам бериш ва тараққиётни таъминлашга ҳаракат қилинмоқда. Ҳудудда кичик бизнес ривож топмоқда, ижтимоий нафақалар тақдим қилинмоқда, тоза ичимлик суви билан таъминлаш муаммоси ҳал этилмоқда. Ўзбекистон ҳукумати, айниқса, Қорақалпоғистоннинг иш ўринлари етарли бўлмаган туманларини ривожлантиришга интилмоқда".

Шунингдек, профессор Андрей Большаков Қорақалпоғистонда содир бўлган воқеалар Ўзбекистонда амалга оширилаётган кенг кўламли ва тизимли ислоҳотларни тўхтата олмаслигини таъкидлади. Мамлакат аҳолиси, миллати ва эътиқодидан қатъи назар, янгиланишлар жараёнини қўллаб-қувватламоқда. Бу эса Ўзбекистондаги конституциявий ислоҳотлар ва бутун модернизация жараёнининг муваффақияти учун ўта муҳимдир.

Тожикистон Миллий Фанлар академияси Осиё ва Европа мамлакатлари институти катта илмий ходими Виктор Кимнинг қайд этишича,

Қорақалпоғистонда содир бўлган воқеалар Ўзбекистонда амалга оширилаётган ўзгаришлар барқарор ва ортга қайтмас мазмунга эга эканини, ҳеч қандай бузғунчи кучлар янги Ўзбекистон қуриш бўйича ижобий жараёнга халақит бера олмаслигини кўрсатди.

— Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев мунтазам тарзда "Халқ давлат идораларига эмас, давлат идоралари халқимизга хизмат қилиши керак"лигини таъкидлаб келади. Мамлакат ҳукуматининг сўнгги йиллардаги барча амалий ҳаракатлари айнан шу мақсадни амалга оширишга қаратилган, — дейди эксперт. — Замонавий Ўзбекистон — бу марказда ҳам, олис ҳудудларда ҳам бир хил турмуш даражасини таъминлашга эришаётган давлатдир. Қорақалпоғистон мисолида ҳудудлар сўнгги йилларда қандай ижобий томонга ўзгарганини кўриш мумкин. Нафақат ҳудуд қиёфаси ўзгариб, янги бинолар ва йўллар қурилди, шаҳар ва қишлоқларнинг обод қиёфасига эришилди, балки жамият, оила, инсон ҳаётининг барча жабҳасида сифатли ўзгаришлар рўй берди. Сўнгги беш йилда ҳудудга қарийб 11 триллион сўм маблағ йўналтирилди, 65 минг оилага, жумладан, ногиронлиги бор болалари 16 ёшгача бўлган 17 минг оилага моддий ёрдам кўрсатилди. Ҳар йили янги иш ўринлари, хусусан, замонавий қишлоқ хўжалиги кластерлари, қўшма корхоналар ташкил этилмоқда.

Давлат экологик тизимни тиклашни энг муҳим вазифа деб билмоқда. Орол денгизи минтақаси нафақат Ўзбекистон, балки халқаро ҳамжамиятнинг долзарб муаммосидир. Ўзбекистон раҳбари юқори халқаро минбарлардан туриб, ушбу минтақавий муаммони биргаликда ҳал этиш зарурлигини асослаб бермоқда.

Ўзбекистонда 2022 йилга келиб янгиланишлар суръати шу даражага етдики, ижобий ўзгаришлар орқага қайтариб бўлмас мазмун касб этди, янги Ўзбекистон қурилиши эса ҳозирданоқ ҳақиқатга айланди. Мамлакатда ислоҳотлар ривожининг янги босқичига ўтиш учун эришилган муваффақиятларни конституциявий жиҳатдан мустаҳкамлаш зарурияти пайдо бўлди. Шу боис Ўзбекистон раҳбари 2021 йил декабрь ойида мамлакатнинг амалдаги Конституциясини янгилаш ташаббуси билан чиқди. У илгари амалда бўлган "Давлат — жамият — шахс" тамойилини янги "Инсон — жамият — давлат" тамойилига алмаштиришни ўта муҳим, деб ҳисоблайди. Иқтисодий ислоҳотлар жараёнида эса инсон манфаатларини таъминлаш асосий мезон бўлиши керак.

Ўзбекистон Президентининг июль воқеаларига тезкор муносабати республикада барқарорлик, тинчлик ва тотувликни сақлашга қаратилган ижобий ўзгаришлар учун танланган йўналиш ўзгармаслигининг яна бир бор тасдиғи бўлди. Давлат раҳбари Қорақалпоғистоннинг тақдири Ўзбекистон тақдири, қорақалпоқ халқининг бахти ва фаровонлиги бутун ўзбек халқининг бахти ва фаровонлиги эканини алоҳида таъкидлади.

Жорж Вашингтон университети Халқаро муносабатлар мактаби профессори Жеймс Дурсо (АҚШ):

— АҚШ ҳукуматининг Нукусдаги воқеаларга муносабати Ўзбекистоннинг ҳудудий яхлитлигини қўллаб-қувватлашини яққол тасдиқлади. АҚШнинг Марказий Осиё бўйича стратегиясида минтақа давлатларининг мустақиллиги, суверенитети ва ҳудудий яхлитлигига устувор аҳамият берилади.

Қорақалпоғистон мамлакат Президенти учун доимо устувор ҳудуд бўлиб келган. Қорақалпоғистон Шавкат Мирзиёев Президент этиб сайланганидан кейин ташриф буюрган биринчи ҳудуд бўлди. Сўнгра экологик ҳалокатга учраган ҳудудни ривожлантиришга қаратилган Орол минтақаси учун инсон хавфсизлиги бўйича кўп томонлама шериклик асосида траст фонди ташкил этилди. Президентнинг нотинчлик бошланган куннинг эртасигаёқ Нукусга одамлар билан мулоқот қилиш учун учиб келгани, албатта, давлат раҳбарининг ҳудуд аҳли ҳақидаги ғамхўрлигини, қорақалпоқ халқига бўлган эътиборини ифодалайди.

Давлат раҳбариятининг мазур воқеаларга очиқ муносабати, албатта, бутун Ўзбекистон, жумладан, Қорақалпоғистон аҳолисининг ишончини мустаҳкамлашда муҳим аҳамият касб этади. Суриштирув ишларини очиқ ва холис ўтказиш ҳам бунда аҳамиятлидир. Ўзбекистон ҳукумати сайлов натижаларини тўғридан-тўғри эфирга узатиш тажрибасига эга. Бундай муносабат ўтган йилги Президент сайловида ҳам намойиш этилди. Демакки, очиқ жараён олиб бориш учун яхши мисол бор.

Питсбург университети профессори, Жамоатчилик ва халқаро муносабатлар мактаби Халқаро тараққиёт дастури директори Женнифер Муртазашвили "Foreign Policy" журналида чоп этилган мақоласида

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев изчил иқтисодий ва ижтимоий ислоҳотларни амалга ошириб, мамлакат чегараларини очгани, валютани либераллаштиргани, оммавий ахборот воситалари эркинлигини таъминлаганини таъкидлаган. Шунингдек, у мазкур ислоҳотлар иқтисодий ўсишнинг юқори даражасини таъминлаб, дунё мамлакатлари билан икки томонлама муносабатлар мустаҳкамланиши шароитида янги хорижий инвестициялар жалб этганини таъкидлаган.

Мутахассис Президент Қорақалпоғистонга йирик миқдорда сармоялар киритгани, ушбу маблағлар Нукус шаҳри билан чекланиб қолмагани, балки Мўйноқ, Қўнғирот, Тўрткўл каби шаҳарларга етиб борганига алоҳида эътибор қаратган. Хусусан, нашрда Мўйноқ шаҳри тоза ичимлик суви билан таъминлангани, маҳаллий аэропорт фаолияти қайта тиклангани маълум қилинган. "Сўнгги йилларда Қорақалпоғистонда илгари бирон-бир киши башорат ҳам қила олмаган янгиланиш даври юз берди", деб қайд этган эксперт.

Марказий Осиё ва Кавказ институти раиси Фредерик Старр (АҚШ) кутилмаганда юзага

келган инқироз ижобий ўзгаришларга айланиши мумкинлигини таъкидлаган. Чунки бугунги кунда Ўзбекистонда барча соҳада фаол ислоҳотлар олиб борилмоқда. "Мамлакат ислоҳотлар жараёнида фаоллик кўрсатмоқда. Шундай экан, институционал ислоҳотлар ҳам, инвестициялар жалб этиш истиқболи ҳам равшан. Бу саъй-ҳаракатлар давлат секторини ҳам, хусусий секторни ҳам қамраб олишига ишонаман", деди профессор.

"Ўзбекистон аниқ натижаларга олиб келадиган прагматик ва амалий ечимлар қабул қилади, деб ҳисоблайман. Бироқ бу жараён катта эътибор ва вақт талаб этади", деб таъкидлади америкалик эксперт.

Фредерик Старрнинг урғулашича, "Ўзбеклар ва қорақалпоқлар юзлаб, минглаб йиллар давомида ёнма-ён, бирга яшаб келмоқда. Бу эса содир бўлган қайғули воқеани ўтмишда қолдириш учун зарур бўлган барча янги ижобий ўзгаришларга асос бўла олади".

Покистоннинг Ўзбекистондаги собиқ элчиси (2013 — 2018 йиллар), Покистон Ташқи ишлар вазирлиги ҳузуридаги Ташқи ишлар кенгаши аъзоси Риёз Бухорийнинг

сўзларига кўра, "алданган ва нотўғри маълумотлар таъсирига тушиб қолган ёшлар ўз хатосини тезда тушуниб етади".

"Ўзбекистон бу вазиятдан янада кучлироқ бўлиб чиқишига ишонаман, — дейди эксперт. — Ўзбек биродарларимизга Президент Шавкат Мирзиёев раҳнамолигида порлоқ келажак, бирдамлик, тинчлик ва фаровонликка эришишини тилайман".

Жанубий Осиё тадқиқотлари ва халқаро муносабатлар маркази президенти Саид Амир Жаффри (Покистон):

— Қорақалпоғистондаги воқеалар ортида минтақавий ва Евроосиё интеграциясини мустаҳкамлашни истамайдиган, Марказий ва Жанубий Осиё ўртасидаги минтақавий ўзаро боғлиқлик лойиҳалари, Хитойнинг "Бир макон, бир йўл" ташаббуси амалга оширилишига тўсқинлик қилаётган кучлар турибди.

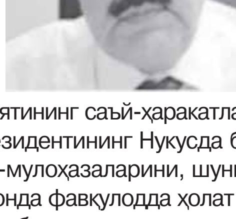

Покистонликлар Ўзбекистон раҳбариятининг саъй-ҳаракатларини ва мамлакат Президентининг Нукусда билдирган муҳим фикр-мулоҳазаларини, шунингдек, Қорақалпоғистонда фавқулодда ҳолат жорий этилганини қўллаб-қувватламоқда.

Амалга оширилган чора-тадбирлар қисқа вақт ичида вазиятни барқарорлаштириш имконини беради.

Қорақалпоғистоннинг Тахтакўпир туманида қизилмия илдизини экиш, етиштириш, қайта ишлаш ва халқаро бозорларга экспорт қилиш лойиҳасини амалга ошираётган "Issa Global Pte. Ltd" компанияси (Сингапур) директори Юсуф Муҳаммад:

— Нукусдаги воқеаларни юрагимдаги дард билан қабул қилдим. Биз ўз тажрибамиздан биламизки, бу ҳол Қорақалпоғистоннинг ҳалол, меҳнаткаш ва ўта очиқ фуқаролари билан содир бўлиши мумкин эмас эди. Бу эса Нукусда бир гуруҳ босқинчилар ҳаракат қилгани, улар ташқаридан бошқариб турилгани, қонунга зид тўқнашувлар уюштиргани, жамиятни парчалаш, Ўзбекистонда ижтимоий-сиёсий вазиятни издан чиқариш мақсадида давлат ҳокимияти органларининг биноларини зўравонлик билан эгаллашга уринишлар қилганидан далолат бериб турибди.

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Қорақалпоғистондаги вазиятни барқарорлаштириш бўйича кўрган тезкор чора-тадбирлари, Нукус шаҳрига амалга оширган ташрифлари, фаоллар, Жўқорғи Кенгес депутатлари, кекса авлод вакиллари, қатор тураржой даҳаларидаги аҳоли билан учрашувлар ўтказгани самарасида иғвогарларнинг ноқонуний ҳаракатларига чек қўйилди, кўп миллатли халқнинг тинч ва фаровон ҳаёти тикланди, деб таъкидламоқчиман.

Биз Қорақалпоғистондаги тинч ва хавфсиз вазиятдан келиб чиқиб, республиканинг порлоқ келажагига ишонамиз ва компаниянинг Ўзбекистондаги фаолиятини кенгайтириш бўйича режаларимизни амалга оширишда давом этамиз.

Холон технология институти президенти, профессор Эдуард Якубов (Исроил):

— Ўзбекистонда туғилиб, ушбу заминда қарийб қирқ йил яшадим. Ўттиз йилдан ортиқ вақтдан бери оилам билан республикадан ташқарида истиқомат қиляпман. Мен Ўзбекистонни жуда яхши кўраман, унга чин дилдан интиламан ва унинг муваффақиятларидан доимо хурсандман.

Бугунги кунда "Инсон — жамият — давлат" каби асосий тушунчалар биринчи ўринга чиқмоқда. Гап шахснинг ҳуқуқ ва эркинликлари ва унинг ҳар томонлама ривожланиш шарт-шароитлари, жамиятнинг шахс олдидаги роли ва масъулияти, давлатнинг шахс ва жамият олдидаги бурчи ҳақида бормоқда. Ушбу асосий тушунчалар ўртасидаги уйғунликни топиш, ҳаётни ҳар томонлама яхшилаш учун манфаатлар мувозанати векторидан фойдаланишга эришиш лозим. Айнан мана шу фундаментал омиллар мамлакат Асосий Қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритишни тақозо этмоқда.

Ўзбекистон халқи Бош қомусга киритиш таклиф этилаётган ўзгартишларни очиқ муҳокама қилиш, шунингдек, бу борадаги таклифларини билдириш имкониятига эга. Бу умумэътироф этилган демократик қоидалар доирасида, очиқ ва ошкора амалга оширилмоқда. Республика фуқароларининг аксарият қисми айнан шундай имкониятдан фойдаланмоқда.

Қорақалпоғистон Республикасида инсонлар қурбон бўлишига олиб келган зўравонлик ҳаракатлари ва тартибсизликлар мамлакат Конституциясига ўзгартиш ва қўшимчалар киритишнинг тинч, амалий ва қонун доирасидаги мувозанатли муҳокама жараёнида кутилмаган воқеа бўлди.

Ўзбекистон халқларининг тарихи бағрикенглик, яхши қўшничилик, ўзаро ҳурмат ва қўллаб-қувватлашнинг ажойиб намунасидир. Доно оқсоқоллар барча низо ва муаммоларни фақат тинч йўл билан, уларнинг сабаб ва оқибатларини чуқур таҳлил қилиш орқали, эзгу ният ва тоза фикр билан ҳал этишга чақириб келган. Бу, истисносиз, минтақадаги барча халқлар учун ўрнак олса арзийдиган қадриятдир. Барчани, азиз ватандошларим, дўстларим ва ҳамкасбларимни Ўзбекистонимиз, янги обод Ўзбекистонимизни асраб-авайлашга ва мустаҳкамлашга чақираман!

«Дунё» АА.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН, БИРГАЛИКДА

◄1 Яъни "Инсон қадри учун" деган эзгу ғоя асосидаги ислоҳотлар Қорақалпоғистонда яққолроқ бўй кўрсатяпти. Хусусан, шу йилнинг ўзида 476 км. ичимлик суви тармоғи ва 20 та сув иншооти қурилади ҳамда реконструкция қилинади. Натижада сувни узоқдан ташиб келаётган 28 та маҳалланинг 48 минг аҳолиси ичимлик суви билан илк бор таъминланади, шунингдек, 54 минг аҳоли истиқомат қилаётган ҳудудда эса сув таъминоти яхшиланади.

2022 йилдан бундай тадбирларни молиялаштиришда муҳим бир янгилик жорий этилди. Яъни шаҳар ва туманлар бюджети харажатларининг 5 фоизини жамоатчилик фикри асосида шакллантириш ва бу маблағларни аҳоли муаммолари ечимига сарфлаш тартиби кучга кирди. Ҳудудларни ривожлантиришда маҳаллий ҳокимият органларининг ролини кескин оширишга хизмат қиладиган бу ислоҳот натижасида жорий йилнинг ўзида Қорақалпоғистонда қўшимча 100 млрд. сўм маблағ пайдо бўлади. Бу эса республикада узоқ йиллар давомида йиғилган муаммоларни бартараф қилишда муҳим аҳамият касб этади.

Тижорат банклари оғир аҳволдаги 21 қишлоқ ва овулни обод қилиш, спорт майдончалари, ҳаммом, маҳалла идораси ва оилавий шифокор пункти биносини қуриш, йўлларни таъмирлаш, хизмат кўрсатиш объектларини барпо этиш учун жами 25 млрд. сўм ҳомийлик маблағларини йўналтиради.

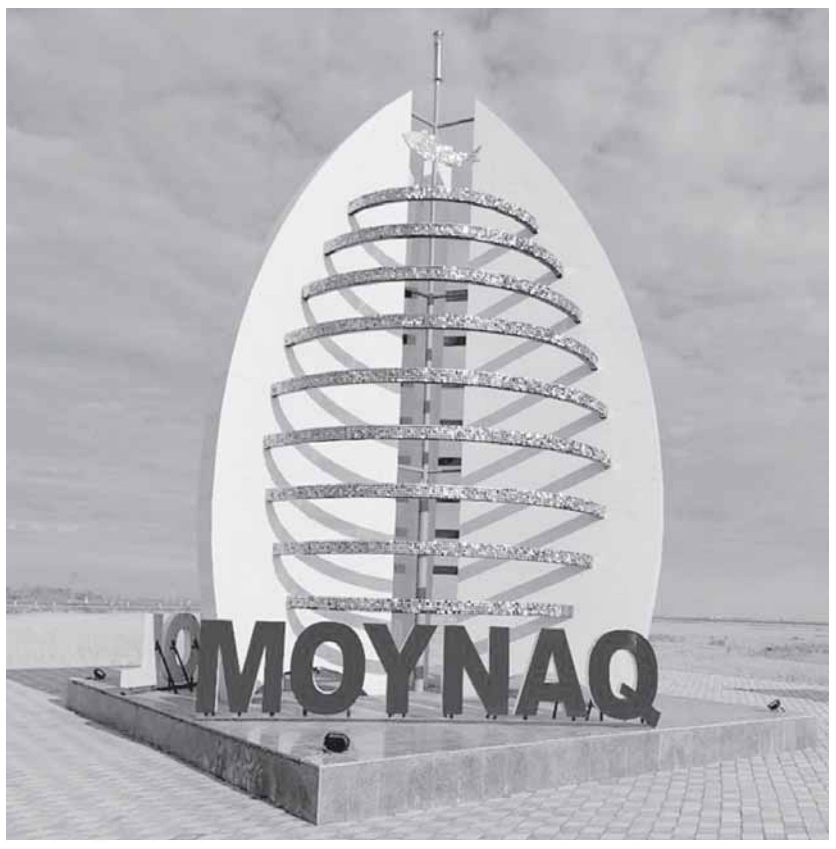

Ҳокимликлар ва тегишли идоралар масаланинг яна бир муҳим жиҳатига эътибор қаратишлари мақсадга мувофиқ. Гап шундаки, муаммоларни ҳал этишда кам маблағ ҳамда вақт сарфлаб, тез ва кўп тадбирларни амалга ошириш мумкин бўлган ҳолатлар бор. Масалан, Қорақалпоғистон аҳолиси мурожаатларини ўрганиш жараёнида 64 та маҳалладаги 13 мингдан ортиқ хонадонларнинг газ таъминотини нисбатан кам харажат билан қисқа фурсатда қайта тиклаш мумкинлиги аниқланди. Чунки бу маҳаллалар магистраль газ қувурларига яқин жойлашган. "Ҳудудгазтаъминот" ташкилоти бу ишларни кузга қадар бажарадиган бўлди.

Бутун мамлакатимизда бўлгани каби Қорақалпоғистонда ҳам аҳолини муносиб иш ва даромад билан таъминлаш, камбағалликни қисқартириш энг долзарб муаммолардан ҳисобланади. Бу борада Қорақалпоғистоннинг 424 та маҳалла ҳамда овулида ҳоким ёрдамчилари ва ёшлар етакчилари сифатида 848 нафар йигит-қиз иш бошлаганлиги айни муддао бўлди. Ҳоким ёрдамчилари 2022 йилнинг ўзида 6 минг 200 та янги тадбиркорлик субъектини ташкил этиш, 64 мингта иш ўрни яратиш, 11 минг нафар ишсиз аҳолини касб-ҳунарга ўқитиш режаларини тузишган. Ушбу вазифаларни бажариш учун 650 млрд. сўм имтиёзли кредит ва 127 млрд. сўмлик субсидиялар ажратилади.

Аҳолини иш билан таъминлаш ва камбағалликни камайтиришда кичик бизнес ҳамда хизмат кўрсатиш соҳаларини ривожлантириш муҳим аҳамият касб этади. Шу боис тижорат банклари томонидан 2022 йилда Қорақалпоғистонда ушбу мақсадлар учун жами 1,6 трлн. сўмлик кредит ресурслари йўналтирилади.

Кичик бизнес ва хизмат кўрсатиш соҳалари ривожини жадаллаштириш учун махсус имтиёзлар ҳам жорий этилди. Жумладан, Мўйноқ, Тахтакўпир, Бўзатов, Қўнғирот, Шуманай, Қораўзак, Қонликўл, Кегейли ва Чимбойда бўш турган давлат объектларини тадбиркорларга сотишда аукцион савдосида бошланғич нарх баҳолаш қийматининг 50 фоизи миқдорида белгиланади; тўловлар 2 ой ичида тўлиқ тўлаб берилса, 20 фоиз миқдорида чегирма берилади. Тўловларни бўлиб-бўлиб тўлашга ҳам рухсат бор. Бу тартиб қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ер участкаларини сотиб олишга ҳам татбиқ этилади.

Ҳудудни жадал ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш учун катта миқдорда инвестиция зарурлиги тайин. Шу боис бу вазифа давлат раҳбарининг алоҳида эътиборида турибди. Президент Шавкат Мирзиёев 2021 йилги сайловолди учрашув ҳамда жорий йилги ташрифи чоғида Қорақалпоғистоннинг шаҳар, туман, қишлоқ ва овулларида 2022-2023 йилларда бажариладиган жами 1,8 млрд. долларлик 1,5 мингдан ортиқ лойиҳалар шакллантирилди. Натижада 42 мингдан кўпроқ иш ўрни яратилади, бундан аҳолининг фаровонлиги ошади.

2022 йилда ҳудуд иқтисодиёти ривожига кучли туртки берадиган, қиймати 900 млн. долларга яқин 7 та йирик объект қурилиши бошланди. Жумладан, Беруний ва Қораўзакда Саудия Арабистонининг 108 млн. долларлик тўғридан-тўғри инвестицияси эвазига қуввати 100 МВт бўлган шамол электр станцияси қуриляпти. Бирлашган Араб Амирликлари компаниясининг 180 млн. доллар сармояси ҳисобига Қўнғирот сода заводи қуввати 2 баравар оширилиб, 450 минг тоннага етказилади.

Қораўзакда Тебинбулоқ кони негизида тоғ-кон металлургия комбинати ташкил этилса, Зангибобо тоғларида мис кластери йўлга қўйилади. Қўнғиротда йилига 120 минг тонна поливинилхлорид (ПВХ) ишлаб чиқариш заводи ҳамда лойиҳа қиймати 150 млн. долларлик газкимё кластери ишга туширилади. Мазкур кластер йилига 80 минг тонна суюлтирилган газ, 24 минг тонна цирризин ва 8 минг тонна метанол ишлаб чиқариш қувватига эга.

Қорақалпоғистонни ривожлантириш жараёнида иштирок этаётган вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари ҳам ўзлари масъул этиб белгиланган шаҳар ҳамда туманларда жами қиймати 524 млн. долларлик 318 та янги лойиҳа бўйича ишларни бошлашди, натижада 18 мингдан зиёд иш ўринлари яратилади. Масалан, наманганлик дастлабки олти нафар тадбиркор Қораўзак туманида ер олиб, терак ва манзарали дарахт кўчатларини экишди. Наманганликлар жами 10 минг гектар майдонда деҳқончилик қилишмоқчи. Саноат ва бошқа йўналишларда ҳам 17 та лойиҳа тайёрланди. Натижада 875 та янги иш ўрни яратилади. Наманганнинг "Art soft", "Ideal", "Adim", "Чуст текстиль", "Наманган пахта текс", "Ифтихор кийим саноат", "Тўқимачи саноат текстиль" корхоналари ҳамкорлигида Қораўзак туманида тикувчилик корхонаси яратилди. Унда қораўзаклик 300 нафар аёл иш билан таъминланди.

Андижон вилоятининг "Кегтекс кластер" корхонаси Кегейли туманида 29 млн. долларлик 7,5 минг

ЯНГИ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОННИ БАРПО ЭТАМИЗ!

тонна пахта толасини қайта ишлаш, 6 минг тонна калава ип, 6 минг тонна мато тўқиш, 3,3 млн. дона тайёр кийим ишлаб чиқариш лойиҳасини ишга туширади ва 1000 та янги иш ўрни яратади.

Сирдарё вилоятининг “Бест сан ойл” корхонаси Қонликўл туманида 20,5 млн. доллар инвестиция киритиб, йилига 10 минг тонна мойли экинларни қайта ишлаш корхонаси ташкил этади ва 500 та янги иш ўрни очилади. Тошкент шаҳрининг “АКФА Ассэмбли” корхонаси томонидан Нукус шаҳрида қиймати 6 млн. доллар бўлган, йилига 300 минг квадрат метр замонавий эшик ва ромлар ишлаб чиқариш бўйича лойиҳа шу йил декабрда ишга туширилиб, 230 та иш жойи яратилади. Бундай мисоллар жуда кўп.

Ҳудудни ривожлантиришда маҳаллийлаштиришнинг ҳам ўрни бор. Уни рағбатлантириш мақсадида махсус жамғарма тузилади. Жамғармадан импорт ўрнини босувчи маҳсулот ишлаб чиқарган ва самарали ишлаётган маҳаллий тадбиркорларга субсидия ҳамда солиқ имтиёзлари берилади. Қорақалпоғистон иқтисодиётини янада ривожлантириш, аҳолини иш билан таъминлаш ва фаровонлигини оширишда қишлоқ хўжалигининг аҳамияти беқиёс. Шу йилнинг ўзида аграр соҳада 20 мингта доимий ҳамда 78 мингта мавсумий иш ўрни яратиш чоралари ишлаб чиқилган. Жумладан, 2022 йилда илгари муомаладан чиқиб кетган 37 минг гектар майдонни қайта ўзлаштиришнинг уддасидан чиқилади. Умуман олганда, бириктирилган вилоятлар келгуси уч йил давомида 92,5 минг гектар ерни муомалага қайтариши мўлжалланмоқда. Бунинг натижасида ўн минглаб янги иш ўринлари яратилади ва камбағалликни қисқартиришга катта ҳисса қўшилади.

Аграр соҳада яна бир янгилик бошланяпти. Пахта ва ғалла майдонлари ҳисобидан 8 минг гектарни бир ой муддатда танлов асосида, биринчи навбатда, “темир дафтар”даги эҳтиёжманд аҳолига шаффоф механизм асосида ажратиш амалга оширилади.

Қорақалпоғистон мамлакатимизнинг энг йирик шоличилик масканларидан бири ҳисобланади. Ҳудуд шоликорлари етиштираётган гуручлар ҳатто қўшни давлатларда ҳам маълум ва машҳур. Аҳолини иш билан таъминлаш ва камбағалликни камайтиришда ҳам шоличиликнинг ўрни баланд. Шунинг учун 2022 йилда 38,5 минг гектар шоли майдони эҳтиёжманд аҳолига тарқатилиб, шолини кўчат усулида экиш йўлга қўйилди.

Сўнгги йилларда юртимизда аҳолини арзон ва сифатли уй-жой билан таъминлаш соҳасида инқилобий ўзгаришлар олиб борилди. Минг-минглаб оилалар ўз уйларига эга бўлди. Қорақалпоғистонда 2022 йилнинг ўзида 2 минг 120 квартирали кўп қаватли уйлар ва 500 та якка тартибдаги уй-жой қурилади. Аҳолига янада қулайлик яратиш мақсадида эҳтиёжманд оилаларга 740 та квартира ва 500 та якка тартибдаги уй-жойни ипотека кредити асосида харид қилиш учун давлат ҳисобидан 44,5 млрд. сўм субсидия берилади.

Президент Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан бошланган “Обод қишлоқ” ва “Обод маҳалла” дастурлари мамлакатимиз қишлоқлари ҳамда маҳаллаларининг қиёфасини тубдан ўзгартириб юборди, аҳолисига шаҳардагидек қулайликларни яратиб берди. Қорақалпоғистонда ҳам бу йил “Обод қишлоқ” ва “Обод маҳалла” дастурлари доирасида 34 та қишлоқ, овул ҳамда маҳаллани обод қилиш бўйича 255 млрд. сўмлик қурилиш ва таъмирлаш-тиклаш ишлари бажариляпти. Бунинг ҳисобига 25 мингта оиланинг яшаш шароити тубдан яхшиланади.

Жойларга чиқиб ўрганилганда шароити оғир овуллар сони кўплиги аниқланди. Шу боис аввал қабул қилинган “Обод қишлоқ” дастурига қўшимча равишда яна 12 та овулни обод қилиш учун 50 млрд. сўм ажратилади. Шаҳар ва туманлар марказий кўчаларини ободонлаштириш учун Давлат дастури доирасида ажратилган 68 млрд. сўмга қўшимча равишда шароити оғир туманлар учун яна 35 млрд. сўм йўналтирилади.

Таълим сифатини яхшилаш кўп жиҳатдан ўқитувчилар малакасига боғлиқ. Бахтга қарши, Қорақалпоғистонда узоқ йиллар давомида бу масалага етарли эътибор берилмади. Натижада бугун тизимдаги 37 минг 300 нафар ўқитувчининг ярми умуман малака тоифасига эга эмас. Атиги 4 фоиз ўқитувчи олий малакали ва 2 минг 600 нафар ўқитувчи ўрта махсус маълумотли. Аҳволни ўнглаш учун Қорақалпоқ давлат университети ва Нукус давлат педагогика институти ҳузурида “Мобиль методик гуруҳлар”ни тузиб, йил якунигача 85 та мактабда манзилли ишлар ташкил этилади; педагоглар ва мактаб директорларининг малакасини ошириш “Узлуксиз касбий таълим” платформаси орқали онлайн тизимда уддаланди.

Президент Шавкат Мирзиёев сайловолди учрашувида берган таклиф асосида Қорақалпоғистонда февраль ойидан бошлаб барча мактабларнинг 139 минг нафар бошланғич синф ўқувчисини бепул овқатлантириш йўлга қўйилди. 2022 йилда бунинг учун бюджетдан 100 млрд. сўм ажратилди.

Тиббиёт соҳасига жорий йилда бюджетдан 1 трлн. 276 млрд. сўм маблағ йўналтирилади. Бу 2016 йилдагига нисбатан 4,5 баравар кўп. 2022 йилда тиббиёт муассасалари 14 млн. долларлик 2,5 мингта асбоб-ускуна билан таъминланади. Масалан, Қўнғирот, Тўрткўл, Чимбой туманлари шифохоналари компьютер томограф, ультратовуш диагностикаси ускунаси, рақамли рентген, Нукус шошилинч тиббиёт маркази ангиограф, Чимбой, Беруний, Қўнғирот ва Кегейли туманлари перинатал марказлари наркоз аппарати ва бошқалар билан жиҳозланади.

Яроқсиз ҳолга келиб қолган эски тиббиёт муассасалари янгиланади. Жумладан, Нукусдаги 235 ўринга мўлжалланган болалар кўп тармоқли шифохонаси эскирган ва қуввати ҳам етарли эмас. Шу боис Нукус шаҳрида 250 ўринли болалар кўп тармоқли тиббиёт маркази қуриладиган бўлди.

Касалликни даволашдан кўра олдини олган афзал. Шунинг учун бу масалага алоҳида эътибор қаратилади. Жумладан, 2022 йилдан бошлаб, юрак-қон томир ва эндокрин касалликларини эрта аниқлаш учун 40 ёшдан ошган 540 мингдан зиёд аҳоли скринингдан ўтказилади. Ҳозирда 16 та ихтисослаштирилган марказ мутахассислари томонидан Қорақалпоғистон тиббиётига стенд қўйиш, эндопротезлаш, туғма нуқсонларни операция қилиш каби даволаш усуллари жорий этилди. Эндиликда буйрак кўчириб ўтказиш операцияси нафақат Нукусда, балки туманларда ҳам ўтказилмоқда. Масалан, 2022 йилнинг февраль ойида илк бор туман даражасида, яъни Беруний туманида 2 та шундай операция амалга оширилди.

Қисқача айтганда, Қорақалпоғистон заминида олиб борилаётган ислоҳотлар тобора кенг қулоч ёймоқда. Шубҳа йўқки, улар республиканинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётини янги босқичга олиб чиқади, халқнинг турмуш даражаси кескин ошиши учун пухта асос яратади.

Жорий йилнинг апрель ойида Вазирлар Маҳкамасининг “2022 — 2026 йилларда Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудларини комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш ва аҳоли турмуш даражасини янада яхшилашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори қабул қилинди. Қарорга кўра, яқин беш йилда Қорақалпоғистоннинг ялпи ҳудудий маҳсулот ҳажмини 1,5, саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни 1,5, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришни 1,2, хизматлар кўрсатиш даражасини 2,9, қурилиш ишлари ҳажмини 1,4 бараварга оширишдек эзгу мақсадлар қўйилган.

Шунингдек, ҳужжат билан Қорақалпоғистон Республикасидаги ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфратузилмасини ривожлантириш бўйича истиқболли лойиҳаларнинг манзилли рўйхати, ҳудуд, шаҳар ҳамда туманларининг “ўсиш нуқталари” ва етакчи тармоқлари ҳамда ижтимоий соҳа объектларини қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш бўйича комплекс тадбирлар режалари ҳам белгиланган.

Мухтасар айтганда, Ўзбекистон Республикаси Президенти ташаббуси билан янги Ўзбекистонда янги Қорақалпоғистонни бунёд этиш йўлида олиб борилаётган ислоҳотлар натижасида ялпи ҳудудий маҳсулот ҳажми кескин ошди, минг-минглаб янги иш ўринлари яратилди. Халқнинг турмуш даражаси кескин кўтарилди. Аҳолини ичимлик суви, электр энергияси ва газ билан таъминлаш даражасида туб ижобий ўзгаришлар юз берди. Шундай бир пайтда Қорақалпоғистон Республикасида содир этилган нохуш воқеалар халқимиз қалбини чуқур ларзага солди. Четда турган айрим ғаразли кучлар қорақалпоқ элини нотўғри йўлларга бошлашга уринмоқда. Лекин ўзбек ва қорақалпоқ халқлари ташқи кучларнинг найрангига учмасдан, янада жипслашиб, бир мушт бўлиб, иноқликда олдинга интилишига ишонамиз. Чунки бизнинг қонимиз, жонимиз бир. Биз бир бўлсак, ўртамизга ҳеч ким низо сололмайди. Ҳали ҳаммаси олдинда. Белгиланган марралар, режалар тўлақонли амалга оширилгандан сўнг Қорақалпоғистон Республикаси юртимизнинг энг чиройли, обод, ҳамма ҳавас қилиб, талпинадиган ҳудудига айланади. Бунинг учун, энг аввало, тинчлигимиз ва аҳиллигимизни, барқарорликни кўз қорачиғидек асрабавайлашимиз керак.

Қорақалпоқ халқи яхши биладики, фақатгина тинчлик мустаҳкам қарор топган юртдагина иқтисодий тараққиётга эришиш, халқнинг турмуш даражасини ошириш мумкин. Яқин ўтмишда Тожикистон, Қирғизистон, Афғонистон каби қўшни давлатларда юз берган тартибсизлик ва урушлар туфайли қанча бегуноҳ аҳоли ҳалок бўлиб, фарзандлар етим қолди. Шаҳар, қишлоқ, завод ва фабрикалар вайронага айланди. Аҳолининг егани овқати топилмаган даврлар ҳам бўлди. Уруш ва нотинчлик пайтларида бу давлатлар иқтисодиётида йилига 20 — 30 фоизгача иқтисодий пасайиш кузатилди.

Экспертлар ҳисоб-китобларига кўра, жорий йилнинг январь ойида Қозоғистонда юз берган тартибсизликлар мазкур давлатнинг иқтисодиётига энг камида 2-3 миллиард долларлик зарар етказди. Айни пайтда давом этаётган Россия — Украина можароси ва шунга боғлиқ равишда Россия Федерациясига нисбатан бир қатор давлатлар томонидан жорий этилган санкциялар эса бутун жаҳон иқтисодиётига ойига ўнлаб миллиард долларлик зарар етказмоқда.

Нукусда юз берган тартибсизликлар ҳам Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон иқтисодиётига юзлаб миллиард сўмлик зарар етказди, 18 нафар одам ҳалок бўлди, қанча киши жароҳат олди, қатор бино ва объектлар вайрон бўлди. Агар шу нохуш воқеалар юз бермаганда ана шу маблағлар ҳисобига Қорақалпоғистонда қанча мактаб ва боғчалар қуриш мумкин эди.

Қорақалпоғистонда юз берган тартибсизликлар бир гуруҳ фитначилар томонидан амалга оширилди. Кенг халқ оммаси бунга қўшилмади, уни қўллаб-қувватламади. Чунки қардош қорақалпоқ халқи бир кун жанжал бўлган жойдан қирқ кун барака кетишини, янги Қорақалпоғистонни барпо қилиш бўйича юқорида баён этилган чора ва тадбирларимиз тўхтаб қолиши мумкинлигини яхши билади.

Қолаверса, улар ўзининг келажаги Ўзбекистон, ўзбек халқи билан биргаликда бўлишини хоҳлайди, янги Қорақалпоғистонни ҳаммамиз биргаликда барпо этаётганлигимизни кўриб турибди. Янги Қорақалпоғистонни бунёд қилиш учун фитналарга учмаслик, қора ниятли кимсалар ижтимоий тармоқларда тарқатаётган ёлғон хабарларга ишонмаслик кераклигини ҳам донишманд қорақалпоқ халқи жуда яхши тушунади.

Ўзбек ва қорақалпоқ халқларининг янги Ўзбекистон билан биргаликда янги Қорақалпоғистонни барпо этишдек эзгу ва улуғ йўлига ҳеч кимса рахна сола олмайди!

Одилжон ОЛИМЖОНОВ,
иқтисодиёт фанлари доктори,
профессор.

КОНСТИТУЦИЯВИЙ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИНИНГ МОҲИЯТИ ТУШУНТИРИЛДИ

←1

Ушбу моддада ҳар бир шахс адвокат ёрдамидан ўз танловига кўра ҳамда жиноят процессининг ҳар қандай босқичида фойдаланиш, шахс ушлаб турилганида эса унинг ҳаракатланиш эркинлиги ҳуқуқи амалда чекланган пайтдан эътиборан фойдаланиш ҳуқуқига эгалиги белгилаб қўйилаётгани айни муддаодир.

Шунингдек, қонун лойиҳасида давлатда қулай ишбилармонлик ва инвестициявий муҳит, ҳалол рақобатни ҳимоя қилиш, тадбиркорликни ривожлантириш учун шарт-шароитларни таъминлаш, иқтисодий фаолиятда монополлаштиришга йўл қўймаслик, тадбиркорларнинг қонунчиликда тақиқланмаган ҳар қандай фаолиятни амалга ошириш, чекланмаган миқдорда даромад олиш ҳуқуқи белгиланмоқда.

Тадбирда қонун лойиҳасига киритилаётган ушбу нормалар инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, халқимиз учун эркин, обод ва фаровон ҳаёт яратиш, шунингдек, тадбиркорликни ривожлантириш ва мамлакат тараққиётига хизмат қилиши қайд этилди.

Сўзга чиққанлар янги нормаларнинг киритилиши халқпарвар давлат барпо этилишида асосий омил бўлиши тўғрисида сўз юритдилар.

«Халқ сўзи».

ҚАДРИ УЛУҒ, САВОБИ БИСЁР АЙЁМ

←1

Айтиш керакки, байрамнинг кўтаринки руҳда, юқори савияда ўтказилишида Президентимизнинг жорий йил 1 июль куни қабул қилинган “Қурбон ҳайитини нишонлаш тўғрисида”ги қарори муҳим аҳамият касб этди. Ушбу ҳужжатга кўра, қутлуғ айёмни жойларда миллий анъана ва урф-одатларимизга мос равишда ўтказиш, айниқса, аҳоли ўртасида ушбу маросим моҳиятида мужассам бўлган юксак инсоний фазилатларни қадрлашдек эзгу ғояларни тарғиб этишга жиддий эътибор қаратилди.

Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: *“Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар: “Ҳеч бир кун ва унда қилинган бирорта амал Аллоҳнинг наздида Зулҳижжа ойининг ўн кунида қилингандан буюкроқ ва Унга маҳбуброқ эмас. Бас, бу кунларда таҳлил, тасбеҳ, такбир ва таҳмидни кўп айтинг” (Имом Байҳақий ривояти)*.

Табрикда таъкидланганидек, Аллоҳ таоло томонидан азиз ва мукаррам қилиб яратилган инсонни, унинг шаъни, қадр-қиммати ва ҳурматини улуғлаш каби муқаддас тушунчаларни ўзида акс эттирган ушбу байрам юртимизда инсон қадрини юксалтириш, халқимизни ҳаётдан рози қилиш борасида олиб бораётган кенг кўламли ислоҳотларнинг маъно-мазмунига ҳар томонлама уйғун ва ҳамоҳанг экани билан ҳам айниқса эътиборлидир.

Шу маънода, ушбу айём кунларида имкони етган кишилар қурбонлик қилиб, оила аъзоларини, яқинларини, қариндош-уруғларини, қўшниларини, айниқса, имконияти чекланган, боқувчисини йўқотган, эҳтиёжманд инсонларни хушнуд этгани айни муддао бўлди. Бинобарин, Аллоҳ таоло Қурбон ҳайити куни бизни ҳайит намозини ўқишга, қурби етган кишиларни эса қурбонлик қилишга буюрган. Қуръони каримда бу ҳақда бундай баён қилинган: **“Бас, Раббингиз учун намоз ўқинг ва** (жонлиқ) **сўйиб қурбонлик қилинг!”** *(Кавсар сураси, 2-оят)*.

Қурбонлик — савоби улуғ ибодат. Иброҳим алайҳиссалом давридан бери ҳар йили бутун ислом оламида ушбу ибодат кенг нишонлаб келинади.

Набий алайҳиссалом: *“Кимки хурсандчилик билан савоб умидида қурбонлик қилса, қурбонлик у учун дўзахдан парда бўлади” (Имом Табароний ривояти),* деб марҳамат қилганлар.

Қурбонлик диний ибодат бўлиши билан бирга, унинг ахлоқий-ижтимоий аҳамияти ҳам беқиёсдир. Қурбонлик туфайли динимизда ўзаро ижтимоий ёрдамнинг, кўмакнинг аҳамияти яққол намоён бўлади. Эҳтиёжманд оилаларга қурбонлик гўштлари тарқатилиши баробарида кўнгли ўксик, кам таъминланган, боқувчисини йўқотган оилалар ҳолидан хабар олинади. Уларга байрам совғалари, ҳадялар улашилади.

Салама ибн Акваъ розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: ***“Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам: “Ким қурбонлик қилса, учинчи кундан кейин уйидан ундан бирор нарса бўлган ҳолида тонг оттирмасин”, дедилар. Келаси йили бўлганда: “Эй Аллоҳнинг Расули, ўтган йили қилганимиздек қилайликми?” дейилди. У зот: “Енглар! Таомлантиринглар! Сақлаб қўйинглар! У йили одамлар қийинчиликда эдилар. Уларга ёрдам беришингизни хоҳлаган эдим”, дедилар”*** *(Имом Бухорий ривояти)*.

Уламоларимиз ушбу ҳадиси шарифга асосланиб, одатий ҳолатларда қурбонликнинг гўштини учга бўлиб, бир қисмини ўзи ейиши, иккинчи қисмини камбағалларга бериши, учинчи қисмини сақлаб қўйиш яхши, дейдилар. Муҳтожлар кўпайганда эса уларнинг риоясини қилиш зарур.

Қурбон ҳайити кунларида юртдошларимизнинг савоб ишларни кўпайтириши, такбири ташриқ айтиши, нафл ибодат қилиши, покланиши, чиройли кийимлар кийиши, хушбўйланиши, яқинларига ҳадялар улашиши айни савобли ишлардан бўлди.

Аллоҳим халқимизни, жонажон Ватанимизни офату кулфатлардан, балою қазолардан Ўз паноҳида сақлаб, ҳаётимизни бундан-да фаровон қилсин. Келаси йил ва кўп йиллар ушбу айёмга барчамиз бағрибутунликда етиб юрайлик, омин!

Раҳматуллоҳ САЙФУДДИНОВ,
Тошкент шаҳар
бош имом-хатиби.

ЁШ КУЛОЛ ОЙИГА МИНГ ДОЛЛАР МАОШ ОЛЯПТИ

Риштон туманида ташкил этилган “Мингбоши керамик” кластери кулолчилик анъаналарини ривожлантириш, уста кулоллар меҳнатини қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришга алоҳида эътибор қаратмоқда.

Интилиш

“Ҳунари бор — элда азиз”, деганларидек, касби ортидан эъзоз топиб, меҳнатига яраша рағбат олаётган маҳоратли ва зукко ёшлардан бири — Таваккал Усмоналиев. У айни пайтда бир ойда минг доллар миқдорида маош оляпти.

— Бундай имконият туфайли яратаётган кулолчилик маҳсулотларимиз сифати, салмоғи ва тури ҳам кескин ортди, — дейди ёш кулол. — Ҳунармандчилик шунчаки қўл меҳнати эмас, бу ишда юксак дид, қомусий билим, меҳр керак. Шу боис ҳар бир ишга ижодий ёндашиб, маҳсулотларимизда бетакрор табиат манзаралари, Фарғона водийсининг тарихий-маданий ёдгорликларини акс эттиришга ҳаракат қиламан.

Маълумот ўрнида айтиш жоизки, бугунги кунда кулолчилик кластерида тайёрланаётган ранг-баранг маҳсулотлар Марказий Осиё мамлакатлари ва Россия Федерациясига экспортга чиқариляпти. Яқин орада корхона маҳсулотлари Туркия, Италия, Буюк Британия каби давлатларга экспорт қилиниш арафасида.

Ботир МАДИЁРОВ
(«Халқ сўзи»).

www.xs.uz /xalqsuzi.uz @xs_uz

Халқ сўзи

2022 йил 12 июль

БОЗОР, НАРХ, ИНСОФ ВА БАРАКА...

←1

«Санъаткор-таксичи»ми ё чайқовчи?

...Тошкент шаҳридаги Қўйлиқ деҳқон бозори ёнида такси тўхтатдим. Нархини келишиб, йўлга равона бўлувдик ҳамки, ҳайдовчининг "гап халтаси очилди":

— Ўзим санъаткорман, лоф бўлмасин тўйларда қўлма-қўлман. Тўйга айтишса, хизмат ҳақини долларда тўлайсиз дейман. Кўриб турганингиздек, бўш вақтимда киракашлик ҳам қиламан. Биласиз, ҳозир нима қиммат — шакар қиммат. Яқинда 3-4 тонна шакарни 19 минг сўмдан ўтказиб, мўмайгина даромад топдим. Қаловини топса, қор ҳам ёнади, ака...

— Шакар савдо дўконларида 10 — 12 минг сўмдан сотиляпти-ку, дейман унинг фикрига эътироз билдириб.

— Эй, содда одам экансиз, қўлдан берганга қуш тўймайди, навбатда туриб, олинган 2 кило шакар нимага ярайди. Ахир ҳозир "консерва" қиладиган мавсум-ку! Бундан фойдаланиб қолдим-да!

Эътибор бермаган эканман, такси орқа ўриндиғида бир аёл ўтирган экан. У "санъаткор-чайқовчи-таксичи"нинг гапларини эшитиб, "Болам, тўхтат машинани", деди.

— Ахир сиз Юнусободгача бормоқчи эдингиз-ку!

— Халқ нонини туя қиладиган сендек чайқовчининг машинасига минишга хазар қиламан!..

Сездим, ҳайдовчи дув қизариб кетди. Аммо аёлга лом-мим дея олмади. Чунки у кучли зарбадан эсанкираб қолган боксчи каби мадорсиз ва чорасиз эди.

У менга нажот кўзлари билан термулди, кейин тилга кирди:

— Акажон, мен шакарга бор-йўғи 1000 сўм қўйиб сотдим, тирикчилик-да, — деди.

— 10 минг сўмлик шакар сиз каби 9 та қўлдан ўтиб 19 минг сўмга айланган ва шу 9 та "қўл" халқнинг 36 миллион сўм ҳақини "туя" қилган-ку! Тағин ўзингизни оқламоқчи бўласиз-а! Шундай иш қила туриб, яна шу халқ орасида бош кўтариб юрганингизга ҳайронман...

Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги маълумотларига кўра, мамлакатимизда шакарнинг йиллик эҳтиёжи 600 минг тоннага тенг. Юртимиздаги шакар заводларида эса йилига 750 минг тонна маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда. Ўзбекистонда шакар тақчиллиги кузатилмаяпти ва йил охиригача ички бозорни шакар билан тўлдириш учун барча захиралар мавжуд. Шу билан бирга, шакар ва унинг учун хомашё импорти ҳажми ўтган йилги 643 минг тоннадан 900 минг тоннага ошади. Натижада йил якунига қадар ишлаб чиқарилган ва импорт қилинадиган тайёр шакар қолдиғи 118 минг тоннага етади.

«Шакарниям ози ширин...»

Ҳа, халқимиз топиб айтган бу гапни. Чунки бу маҳсулотни кўп истеъмол қилиб бўлмайди. Жилла қурса, бир кунда 1 қошиқ шакар истеъмоли кифоя. Пишиқчилик вақтида қишга асрашга "консерва" ёпиш учун 5 — 10 кило шакарга эҳтиёж пайдо бўлиши мумкин. Ҳар йили мева-чева айни пишган пайтда шакар нархи бир оз кўтарилади. Бу табиий ҳол. Ундаям мўмай пул илинжида шакарни кўтара сотиб олиб, қимматига пуллайдиган "чаққон"лар сунъий нарх ошишига "ҳисса" қўшади.

Бу йил ҳам шундай "чаққон"лар анча-мунча тер тўкишди. Қўлдан-қўлга ўтавериб, шакар нархи осмонга чиқиб кетди. Бозорлардаги тадбиркорлар қимматга олиб қўйган шакарни арзон сота олишмайди-ку! Шундай чайқовчилар касрига шакар нархи Тошкент шаҳридаги савдо мажмуаларида 17-18 минг сўмга кўтарилган.

...Чорсу деҳқон бозорида қизиқ воқеанинг гувоҳи бўлиб қолдик. Сотувчилардан шакар қаерда сотилётганини сўраган эдик, улар пастдаги бир савдо растасини кўрсатишди. Бориб қарасак, у ерда шакар йўқ.

— Нима излаяпсиз, ака? — деди сотувчи менга.

— Шакар керак эди...

— Шакар бор, килоси 18 минг сўмдан, қанча керак?

— Қани кўринмаяпти-ку? — дедим сотувчига. У шакар пештахта ортида эканига ишора қилди. Нега у бу маҳсулотни яшириб пуллаётганига ҳайрон бўлдим. Балки шакар нархи арзонроқ сотиш белгилангандир, сотувчи қимматроқ олгани учун пештахта остида яшириб, баландроқ нархда пуллаётган бўлиши мумкин, деган хулосага келасиз-да...

Бозор бу — жамиятнинг тарозиси. Бу тарози бузуқ бўлиши мумкин эмас. Агар у ҳаққоний ишлаб турса, ҳар қайси маҳсулот ҳақиқий баҳосида сотилади. Маҳсулот кўп бўлса арзон, кам бўлса қимматроқ пулланади. Эндиликда бозорларимизда тақчил молни кўтара сотиб олиб, қимматига пуллаб, тақчилликни юзага келтираётган чайқовчилар ўзи қилаётган хатосини тушуниб етиши керак. Ахир халқни алдаб бозорнинг "бузуқ тарозиси"га айланиб ҳеч ким обрў-эътибор топгани йўқ.

"Қобуснома"да авлодларга шундай панду насиҳатлар бор: *"Эй фарзанд! Оз фойдага қаноат қилгил! Харидорни кўп қаттиқ туриб ва оғир баҳо билан ўзингдан қочирмагил, токи шу ҳунаринг билан ризқинг зиёда бўлсин. Халқ сенинг олдингга бир нарса олиш учун келса, жонимсан, дўстимсан, биродаримсан, деб қарши олгил. Аммо тўғри сўзлагил, бахил бўлмагил, фойдани яхши сарф қилгил. Савдода кўп қаттиқ бўлмагил, ёлғондан онт ичмагил ва одамлар билан қаттиқ муомалада бўлмагил. Пок дил бўлгил..."*

Кўряпсизми, савдо бу кўпнинг ризқи. Кўпнинг ризқи сизнинг қўлингиздан ўтяптими, бу — шараф. Аслида, савдогарлар ҳалол ризқ топиш учун узоқ жойдан мол олиб келиб, танқисликка барҳам беришган. Шунинг учун ҳам Шарқда савдогарлар (олибсотар ва чайқовчилар эмас!) обрў-эътиборли инсонлар саналган.

Деҳқон бозори деҳқон учунми ё олибсотар учунми?

Халқимизда ўзганинг ҳақига хиёнат қилмаслик, савдода ҳалоллик мезонларини бузмаслик ва энг муҳими, истеъмолчилар манфаатлари олий қадрият сифатида эъзозланиб келинган. Бироқ бозорларимизда шундай муаммолар борки, маъмурият бундан кўз юммоқда ёки ўзибўларчилик, манманлик каби иллатлар ортидан халқ манфаатларига жиддий зарар етказаётган ҳолатлар, гарчи кам бўлса-да, ҳамон учраб турибди.

Қашқадарё вилоятининг Касби тумани бозорида ғалати воқеа рўй берди. Гап шундаки, ёш тадбиркор Самандар Оқилов ўзининг юк автомобилида қўшни вилоятлардан картошка олиб келиб, Касби деҳқон бозорида сота бошлайди. Яъни у картошкани (ўша вақтдаги нарх) 1 минг сўмдан олиб, 1,5 мингдан пуллайди. Ваҳоланки, бозорда картошка 3 минг сўмга чиққан эди. Табиийки, арзон картошка келгач, бозорчиларнинг савдоси касод бўлади. Улар бозорқўмга шикоят қилишади.

Шунда бозорқўм Самандар Оқиловга "Чиқиб кет" деб дўқ-пўписа қилади. Бозорчилар унинг автомобилини куч ишлатиб, бозор ташқарисига чиқариб ташлайди.

— Мен картошкани 1 минг сўмдан олиб, 1,5 минг сўмга сотаётгандим. Биласизми, бунинг ортидан ҳам харидорлар дуосини олаётган, ҳам кунига 1 тонна маҳсулот пуллаб, даромад топаётган эдим. Бозорда ўтирганлар эса картошкани 1-1,5 минг сўм атрофида олиб, 3-3,5 минг сўмдан сотар, кунига 40 — 50 минг сўм атрофида фойда кўраётган эди, — дейди С. Оқилов. — Билишимча, мен уларнинг савдосини касодга учратган бўлиб чиқдим. Бозорқўм ҳам бозорчилардан манфаатдор бўлгани учун арзон картошка сотилишига йўл қўймади.

Тадбиркор ўша пайтдаги Касби тумани ҳокими Нормўмин Холбоев (ҳозирда Қарши шаҳар ҳокими) тадбиркорни қўллаб-қувватлаб, бозорда арзон картошка сотишига йўл очиб берганини мамнуният билан эслайди.

Қиссадан ҳисса шуки, бугун ҳам баъзи бозорларимизда бу каби ҳолатлар учрамаётганига ҳеч ким кафолат бера олмайди. Бозор рақобатдан куч олади, рақобат эса ҳалол ва покиза бўлиши керак. Агар ҳалол савдога бозорқўм аралашса, инсофсиз рақобат вужудга келади. Шунинг учун ҳам баъзи харидорлар ҳали тонг оқармасдан бозорга боришади ва маҳсулотни "биринчи қўл"дан арзон-гаров олишади. "Иккинчи қўлга", борингки, "тўртинчи қўлга" ўтгач, маҳсулот икки баравар қимматлашади. Ҳақиқий баҳо ўрнини сунъий баҳо эгаллайди.

Айтишларича, айнан шу олибсотарлар уруғ сепиб, парваришлаб, маҳсулот етиштирган деҳқондан кўра икки карра кўп пул топаркан. Қани, бу ерда адолат? Ахир нархнинг тобора ўсиб кетишига ана шу олибсотарлар "ҳисса" қўшишаётгани айни ҳақиқат-ку! Савдонинг нони ҳалол, деганда чайқовчилик ёки савдода ўғирлик қилиб кун кўриш тушунилмайди. Адолат тарозиси эса фақат оғирликни ўлчайдиган матох эмас. У ҳар бир савдо аҳлининг виждонида бўлиши керак. Нархни сунъий ошириб, оила боқиш, рўзғор тебратиш бориб турган ноинсофлик эканини улар тушуниб етиши лозим.

Қолаверса, аҳоли турмуш тарзи, маданияти, урф-одатлари ҳақида холис тасаввур, аввало, бозорларда шаклланишини унутмасак бўлгани...

Катта фойдани кўзлаб нархни ошириш — хиёнат

Ҳар гал Тошкентдан Қарши томон йўлга чиққанимда машҳур Самарқанд нонидан харид қилишни канда қилмайман. Нон бозорига яқинлашганимиздаёқ табаррук неъматнинг хушбўй ҳидидан дилимиз яйрашиб кетади. Қип-қизил, усти ялтираб турган, бири-биридан чиройли, седана сепилган нонларнинг қай бирини харид қилишни билмай шошиб қоласиз.

— Опажон, бу нонлар ҳақиқий мўъжизанинг ўзи-ку, — дейман сотувчига қарата.

— Олти минг сўмга битта нон олсангиз уч киши тўяди, — дейди Самарқанд тумани "Қўштамғали" маҳалла фуқаролар йиғинида яшовчи Дилбар Йўлдошева. — Шу нонннинг зуваласи 800 грамм, пишгандан сўнг 780 грамм чиқади. Ишонмасангиз, тарозида тортиб кўринг.

Ноннинг 2 тасини тарозига қўямиз ва Дилбар опанинг ҳақлигига амин бўламиз. Нонлар роппа-роса 1 килограмм 560 грамм чиқади. Самарқанд нони арзон сотилаётганининг сири ҳақида сўрайман.

— Нон — азиз неъмат, ундан катта фойда кўзлаб, нархини ошириб сотиш нонга нисбатан хиёнат бўлади, — дейди Д. Йўлдошева. — Ўзим ўттиз йилдан буён шу ерда нон сотаман. Онамнинг оналари ҳам нон пишириб, элга ризқ улашган. Шу-шу биз граммидан ҳам, нархидан ҳам урмаймиз. Шундан бўлса керак, рўзғоримиз тўкин, турмушимиз фаровон.

Дилбар Йўлдошеванинг айтишига кўра, бу ерда нон сотувчиларнинг ҳаммаси шу қоидага амал қилишади...

Бозор — юрт кўрки, тўкинчилик кўргазмаси, деб бежиз айтилмайди. Шу маънода, халқимизда қай бир юрт фаровонлигини кўрмоқчи бўлсанг, бозорига бор, деган нақл юради. Бугун юртимиз бозорларидаги тўкинлик ва ранг-барангликни кўриб, баҳридилингиз очилади ва беихтиёр бу ободликка, фаровонлигимизга кўз тегмасин, дейсиз. Бинобарин, бозорларимиз янада арзон бўлиб, сархил мева-чева, полиз ва сабзавот маҳсулотлари ўзининг ҳақиқий баҳосида сотилиши учун чайқовчи ва олибсотарларга имконият қолдирмаслигимиз зарур ва шарт. Бу борада мамлакатимизда яхши бир ташаббус илгари сурилмоқда. Айни вақтда пойтахт бозорларида фермер ва деҳқонларнинг етиштирган маҳсулотини ўзлари сотиш тизими жорий этилмоқда. Уларга қулайлик ҳамда имтиёзлар яратилаётир. Албатта, бу бозорларда инсоф сари барака тамойилини йўлга қўйишда муҳим аҳамият касб этади. Қолаверса, бу саъй-ҳаракатлар бозорларимизда йил бўйи тўкинлик, нарх-наво меъёрида бўлишига, пировардида аҳолининг турмуши янада юксалишига хизмат қилади.

Фахриддин БОЗОРОВ
(«Халқ сўзи»).

Имконият

100 НАФАР ХОТИН-ҚИЗ ТАДБИРКОР БЎЛДИ

Тошкент вилоятининг Бўстонлиқ туманида 100 нафар аёл касб-ҳунар йўналишлари бўйича ўқув курсларини тамомлаб, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш имкониятига эга бўлди.

Уларга тегишли касб эгаси эканлигини тасдиқловчи гувоҳнома (сертификат)ни топшириш тадбирида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари — Оила ва хотин-қизлар давлат қўмитаси раиси Зулайҳо Маҳкамова, маҳаллий ҳокимлик раҳбарлари, тегишли ташкилот ва муассасалар мутасаддилари, жамоатчилик вакиллари қатнашди. Ўқув курсларини битирган хотин-қизларга замонавий тикув машиналари ҳам тақдим этилди.

— Опа-сингилларимиз бундай имкониятдан ниҳоятда мамнун, — дейди Зулайҳо Маҳкамова. — Улар энди ўз маҳалла гузарида ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатишни йўлга қўйиб, оиласи иқтисодини мустаҳкамлаш билан бирга ён-атрофидаги ишсиз аёлларда ҳам ҳунарли бўлишга иштиёқ уйғотади.

Тадбирда зардўзлик, каштачилик, тикувчилик, дизайнерлик соҳаларида моҳир усталарни тарбиялаш, "Устоз — шогирд" анъанасини давом эттириш юзасидан фикр-мулоҳазалар билдирилди. Ўзбек аёли шаънига тўғри келмайдиган ҳолат — ёлланма меҳнат туфайли хорижга чиқиб кетган хотин-қизларни ўз оиласига, маҳалласига қайтариш, улар қалбида Ватанни эъзозлаб, қадр-қимматини азиз билиб яшаш туйғусини шакллантириш каби долзарб масалалар муҳокама қилинди.

Шунингдек, тадбирда хотин-қизларнинг оилада турли тазйиқ ва зўравонликларга учрашининг ҳамда улар ўртасида жиноятчиликнинг олдини олиш борасидаги ишлар кўламини янада кенгайтириш масаласига ҳам эътибор қаратилди.

Шодиёр МУТАҲАРОВ
(«Халқ сўзи»).

Нуқтаи назар

ГЛОБАЛ ЭКОЛОГИК ТАҲДИДЛАР ВА ОЗИҚ-ОВҚАТ ХАВФСИЗЛИГИ

Бугунги илм-фан, технология тараққиёти даврида дунё манзараси тубдан ўзгариб кетди. Бу ўзгаришлар натижасида бир қатор долзарб, таъсир доираси бутун дунёни қамраб олган, инсониятнинг келажакдаги ижтимоий тараққиётини белгилаб берадиган муаммолар вужудга келмоқда.

Иқлим ўзгариши ана шундай кенг тарқалаётган глобал муаммолардан бири бўлиб, бунинг натижасида яна бир қанча ўткир муаммолар, жумладан, озиқ-овқат инқирози вужудга келаётир. Айниқса, кейинги йилларда сайёрамиз бўйлаб глобал исиш, кучли шамол, қурғоқчилик, сув тошқинлари ва ёнғинлар янада кўпроқ содир бўла бошлади, музликлар эриши кучайди. Бу каби иқлим ўзгаришлари бир қатор салбий оқибатларга олиб келмоқда.

Хусусан, ҳарорат кўтарилиши натижасида сувнинг буғланиш коэффициенти ошиши ҳудудларда сув ресурслари камайишига, танқислигига таъсир этмоқда. Экологик танглик оқибатида йил давомида умуман ёғингарчилик бўлмаган кунлар сони кўпаймоқда. Тупроқнинг намлиги камайиши ҳисобига такрорий қурғоқчилик хавфи ортаётир ва ҳосилдорлик кўрсаткичлари тушиб кетмоқда. Атмосфера ҳавосида катта майдонларда чанг ва ғубор ортмоқда. Исиш ва совиш каби аномал ҳодисаларнинг ўзгариши қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ва меваларнинг нобуд бўлишига олиб келяпти.

Бундан ташқари, яқин йилларда жаҳон ҳамжамияти унчалик аҳамият бермаган озиқ-овқат инқирози деярли барча давлатларни жиддий ташвишга солаётгани айни ҳақиқат. Озиқ-овқат маҳсулотларининг нархи ўта даражада ошишини англатувчи янги атама — агфляция (аграр инфляция) бутун дунё мамлакатлари "луғати"дан муқим жой олиб улгурди. Ҳолбуки, XX асрнинг охирига келиб дунёнинг фақатгина ўттизга яқин ривожланган мамлакатлари учун аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари билан етарли даражада таъминлашга эришиш муаммоси ўз долзарблигини йўқотган эди.

Айни пайтда дунёнинг деярли барча давлатлари учун бу муаммо энг муҳим масалалардан бири бўлиб қолмоқда. Айниқса, 2020 йилда бошланган коронавирус пандемияси инқирози ва уни бартараф этиш шароитида бу масала яна кун тартибига чиқди. Ҳисоботларда озиқ-овқат инқирози ва очарчилик муаммосининг келиб чиқишида бир қанча сабаблар қаторида иқлим ўзгариши ва табиат ҳодисалари ҳам қайд этилмоқда.

Хусусан, БМТ маълумотларига кўра, Ер юзи аҳолиси сони "геометрик прогрессия" бўйича ортиб бормоқда, афсуски, уларнинг эҳтиёжи "арифметик прогрессия" бўйича қондирилмоқда. Ҳозирда жаҳон аҳолисининг 815 миллион нафари оч қолаётган бўлса, 2050 йилга бориб бу рақам 2 миллиард кишига етиши тахмин қилинаётир. Айни чоғда, уларнинг 12,9 фоизи ривожланаётган мамлакатларда яшайди.

Шу ўринда, дунёда рўй бераётган озиқ-овқат инқирозининг қуйидаги сабабларини айтиб ўтиш жоиз. *Биринчидан,* сўнгги йилларда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқарувчиларнинг харажатлари ошди. Бу борада қишлоқ хўжалиги техникаларининг асосий ёнилғиси ҳисобланган бензин ва дизел нархлари ўсди, ўз навбатида, транспорт тарифлари ошди, асосий минерал ўғитларнинг нархлари ҳам қимматлашди.

Иккинчидан, бутун дунё бўйича озиқ-овқатга бўлган талаб ҳажмида ва таркибида глобал силжишлар рўй берди. Масалан, ўтган асрнинг 60-йилларидан буён Ҳиндистон, Миср, Нигерия, Бангладеш каби давлатларнинг аҳоли сони тахминан уч баробар ошган бўлса-да, экин майдонлари ўзгармай қолди. Бундай ҳолат дунёнинг бошқа ҳудудларида ҳам рўй бермоқда. Шунингдек, охирги 15 — 20 йилда аҳолининг озиқ-овқат истеъмоли рационида ҳам сезиларли ўзгаришлар содир бўлди. Айрим ривожланаётган мамлакатларда, жумладан, Хитой ва Жануби-Шарқий Осиё мамлакатларида аҳоли гўштни кўпроқ истеъмол қила бошлади.

Учинчидан, биоёнилғи бозорининг тез суръатлар билан ривожланиши доннинг нархи ошишига қўшимча сабаб бўлаётир. Ривожланган давлатларнинг ўсимлик манбаларига асосланган "экологик тоза" ёнилғини ишлаб чиқариш дастури доирасида биоёнилғи (этанол) учун керак бўлган қишлоқ хўжалиги талабни ошириб юборди.

Ушбу сабаблардан кўриниб турибдики, озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш дунё мамлакатлари олдида турган энг долзарб вазифалардан бири бўлиб қолмоқда. БМТ мутахассислари ҳам бугун озиқ-овқат маҳсулотларини етиштириш ва уларни тақсимлаш бўйича ёндашувни мутлақо ўзгартириш вақти келганини таъкидлашяпти. Қолаверса, дунё аҳолисини етарли озиқ-овқат билан таъминлашда глобал иқлим ўзгаришлари ва аҳолининг экологияга бефарқ муносабати, озиқ-овқат истеъмолидаги исрофгарчилик каби салбий омиллар ҳам ўз таъсирини кўрсатаётир.

Шунингдек, бутун дунёда чучук сув, ўрмонлар, биологик хилма-хиллик кескин суръатларда камайиб бормоқда, ер унумдорлиги пасайиб, тупроқ деградацияси (заволи) миқёсини кенгайтириб боряпти. Айни вақтда дунёнинг илғор ва ривожланаётган давлатлари ўртасидаги озиқ-овқат истеъмоли бўйича кескин фарқлар юзага келмоқда. Статистик маълумотларнинг кўрсатишича, жаҳонда озиқ-овқат маҳсулотларини истеъмол қилиш аста-секин ўсиб бораётган бўлса-да, бу жараён аҳоли сонининг кўпайиб боришига нисбатан бир текисда юз бераётгани йўқ. Мутахассислар иқлим ўзгаришининг олдини олиш учун бир қанча тавсиялар беришмоқда. Булар — <u>қазиб олинадиган ёнилғидан фойдаланишни камайтириш ва қайта тикланадиган энергия манбаларига ўтиш; энергия самарадорлигини ошириш ва соҳаларни энергия тежовчи технологиялар билан модернизация қилиш; табиатда яшилликни кўпайтириш, ўрмон ёнғинларининг олдини олиш, дарахтзорларни кўпайтириш; экологик тоза қишлоқ хўжалигига ўтиш; тупроқ таркибидаги органик моддаларни сақлаб қолиш (чунки уларнинг йўқолиши тўғридан-тўғри "иссиқхона эффекти"га таъсир қилади); экологик тежамкор транспорт турларига ўтиш.</u>

Умуман, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масаласи нақадар долзарб эканлиги бугун ҳаммага маълум. Сайёрамиз экологик инқирозга учраб, атмосфера ифлосланиши миллиарддан ортиқ аҳоли яшайдиган минтақаларда рухсат этилган меъёрлардан ошиб бораётир. Саноат чиқиндилари ҳажми ва қишлоқ хўжалиги мақсадларида фойдаланишга яроқсиз ерлар майдони кундан-кунга кўпайиб бормоқда. Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масаласи инсоннинг яшаб қолиши учун ниҳоятда муҳим масалага айланаётгани эндиликда барчага аён.

Мамлакатимиз ҳудудида атмосфера ифлосланишининг олдини олиш борасида жиддий тадбирлар кўрилаётганлиги туфайли ҳаво таркиби меъёр даражада бўлишига эришилмоқда. Аслида, атмосфера ҳавосини ифлослайдиган йирик манбалардан бири автомобиль транспорти бўлиб, уларнинг чиқинди чиқариши ёнилғи сифатига, двигателларнинг ишлаш режими ва техник ҳолатига боғлиқ.

Кейинги йилларда инсон ва табиат ўртасидаги мувозанатни тўғри белгилаш, табиат бойликлари ва объектларини муҳофаза қилиш, аҳолининг экологик қулай атроф-муҳитга эгалигини таъминлаш ҳар қачонгидан ҳам муҳим ва долзарб масала бўлиб қолди. Экологик вазият бузилганлиги туфайли тупроқлар нурамоқда, табиат ноёб ўсимлик ва ҳайвонот турларидан маҳрум бўлаётир, атмосфера ҳавоси таркибига шикаст етказилмоқда.

Ана шундай мураккаб ҳолатдан чиқиш, инсон, жамият ва табиат ўртасидаги муносабатларни коэволюцион ҳолатда ривожлантириш замонамизнинг кескин ижтимоий-экологик масалаларидан биридир. Шунинг учун Ўзбекистон ҳукумати экологик муаммоларни мамлакатда ўтказилаётган сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ислоҳотларнинг умумий жараёни билан қўшиб олиб бораётир. Хусусан, бунда:

- 2030 йилгача бўлган даврда Ўзбекистон Республикасининг Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш концепциясида 2030 йилга бориб, атмосфера ҳавосига ифлослантирувчи моддалар чиқарилишини 10 фоизга камайтириш;
- транспорт воситаларининг 80 фоизини газ-баллон ёнилғиси ва электр энергиясида ишлашга ўтказиш;
- республика ҳудудида атмосфера ҳавоси ифлосланишини автоматик тарзда ўлчайдиган постлар тизимини яратиш;
- амалдаги ишлаб чиқариш қувватларининг атмосфера ҳавосини ифлослантирувчи стационар манбаларида самарадорлиги 95 фоиздан паст бўлмаган чанг ва газларни тутиб қолувчи қурилмаларни қўллаш масалалари илгари сурилган.

Хулоса ўрнида айтганда, атмосфера ҳавоси табиий ресурсларнинг таркибий қисми бўлиб, у умуммиллий бойлик ҳисобланади ва давлат томонидан муҳофаза қилинади. Бундай шароитда ёшларнинг атмосфера ҳавосини соф сақлаш технологияларини чуқур ўрганиши, уларни амалиётга татбиқ қилиш бўйича кўникмаларга эга бўлиши ҳозирги глобал ва минтақавий экологик таҳдидлар шароитида ўта муҳим ҳисобланади.

Ҳамза АМИНОВ,
Атроф-муҳит ва табиатни муҳофаза қилиш технологиялари илмий-тадқиқот институти директорининг илмий ишлар бўйича ўринбосари, техника фанлари бўйича фалсафа доктори.

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши,
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенати Кенгаши

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2020 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 748. 24 563 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Баҳоси келишилган нархда.

Газетамиз ҳақидаги маълумотларни юклаб олиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона 71-233-52-55;
Котибият 71-233-10-28; Эълонлар 71-232-11-15.

ISSN 2010-8788

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.

Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ҳамда оператор А. Исмаилов томонидан саҳифаланди.

Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига "Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул. Босмахона телефони: 71-233-11-07.

МАНЗИЛИМИЗ:
100000,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — Д. Каримов.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Машраббоев.

"Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41. ЎзА якуни — 21.50 Топширилди — 23.40 1 2 3 4 5 6